

урок 11. *Написання складних слів разом, окремо, з дефісом.*

Завдання: опрацювати тему, написати опорний конспект в робочому зошиті, переглянувши відео “ *Правопис складних слів разом і через дефіс, написання слів з пів-*”, скоригувати його. (стор 121 - 124 О.Заболотний Українська мова Рівень стандарту 10 клас; стор 145-146 О. Глазова Українська мова Рівень стандарту 10 клас)
пройти тест “*Написання складних слів разом, окремо, з дефісом*”

ТЕМА

Прості, складні і складені слова. Творення і правопис складних слів.

За кількістю основ у них слова поділяються на **прості, складні і складені**.

Слова з однією основою називаються **простими**: *тиша, ранішній, розхвилюватися*.

Прості слова можуть мати кілька префіксів і суфіксів і лише один корінь: *на-в-з-до-гін, по-від-пис-ува-ти, по-роз-кид-а-н-ий, як-най-глиб-ш-ий*.

Слова з двома чи більше основами називаються **складними**. Складні слова творяться складанням двох або більше основ:

а) за допомогою сполучних голосних **о** або **е**: *пароплав, місяцехід, світло-голубий, працездатний*;

б) без сполучних голосних: *хліб-сіль, всюдихід, повсякденний, напівпровідник, (пів яблука, пів лимона. - за новим правописом)*

Складні слова пишуться разом або через дефіс.

Слова і форми слів, що складаються з двох або більше окремих слів, називаються **складеними**: *буду писати, двадцять один, раз у раз, так що*.

Пишемо разом	Пишемо через дефіс
--------------	--------------------

Разом пишуться складні слова, утворені від підрядних словосполучень (у яких від одного до іншого слова можна поставити питання): <i>будова (яка?) нова — новобудова;</i> <i>сніг (який?) білий — білосніжний;</i> <i>будує (що?) машини — машинобудівний;</i> <i>бетон (який?) із залізом — залізобетон;</i> <i>ходить (де?) всюди — всюдихід;</i> <i>зелений (як довго?) вічно — вічнозелений;</i> <i>перекоти (куди?) через поле — перекотиполе.</i>	Через дефіс пишуться складні слова, утворені від сурядних словосполучень (у яких всі слова рівноправні, їх можна з'єднувати повторюваним сполучником <i>і...і</i>): <i>і всесвітній і історичний — всесвітньо-історичний;</i> <i>і машинний і тракторний — машинно-тракторний;</i> <i>і північний і східний — північно-східний;</i> <i>і людина і день — людино-день;</i> <i>і темний і зелений — темно-зелений;</i> <i>і ніжний і рожевий — ніжно-рожевий;</i> <i>і сніжний і білий — сніжно-білий.</i>
Так само разом пишуться і складні географічні назви, перша частина яких вказує на сторону світу: <i>Північнокримський канал, Південнокитайське море, Західносибірська низовина.</i>	
Разом пишуться: <i>жовтогарячий, червоногарячий</i> (назви окремих кольорів), <i>глухонімий, хитромудрий, зловорожий.</i>	Через дефіс пишуться: <i>Свят-вечір, дівич-вечір, буй-тур, зелен-сад</i> (перше слово підкреслює певну прикмету чи особливість предмета, явища, названого другим словом).
Разом пишуться складні слова з такими загальноновживаними початковими частинами, як <i>авіа-, авто-, аеро-, гідро-, електро-, кіно-, мікро-, радіо-, стерео-, теле-, фото-</i> тощо:	Через дефіс пишуться такі складні слова іншомовного походження, як:

<i>авіабаза, аерофлот, гідромеханіка, радіоцентр, фотоелемент.</i>	<i>блок-схема, вакуум-апарат, віце-президент, прем'єр-міністр, экс-міністр, генерал-майор, унтер-офіцер, соціал-демократ, пап'є-маше, яхт-клуб тощо.</i>
Пишемо окремо	Пишемо через дефіс
Якщо перша частина складного прикметника — прислівник, то він може писатися й окремо. Це залежить від того, наскільки цей прислівник наголошений, наскільки він самостійний: <i>давні</i>відомий і <i>давно</i> відомий, <i>вище</i>зазначений і <i>вище</i> зазначений.	
Якщо те саме слово повторюється в різних відмінках, то таке сполучення пишеться окремо*: <i>кінець кінцем</i> (називний + орудний відмінки), <i>одним один</i> (орудний + називний відмінки), <i>нога в ногу, раз у раз</i> (називний + знахідний відмінки). (*див. також Правопис складних і складених прислівників)	Через дефіс пишуться складні слова, утворені повторенням тих самих, синонімічних або антонімічних слів (їх також можна з'єднувати повторюваним сполучником <i>і...і</i>): <i>білий-білий, один-однісінький, рано-вранці, тишком-нишком, вряди-годи, без кінця-краю, більш-менш, видимо-невидимо, година-дві, день-два, сам-один, один-єдиний.</i>

